

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТІМ РІВНЕМ «БАКАЛАВР»
(на основі НРК6 та НРК7)

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта
ОПП «Спеціальна освіта»

Одеса 2024 рік

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступне фахове випробування освітньо-кваліфікаційного ступеня «Бакалавр» на основі раніше здобутого ступеня вищої освіти (бакалавр, спеціаліст, магістр) за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Програма складається з пояснювальної записки та основної частини.

1. Перелік розділів і тем.
2. Список літератури для підготовки до фахового випробування.
3. Критерії оцінювання знань, умінь та навичок абітурієнта.

Навчальна програма дисциплін циклу професійної та практичної підготовки, визначена навчальним планом, затверджена ректором Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Вона включає дисципліни, що входять до циклу професійної та практичної підготовки освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня галузі спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Мета вступного іспиту – відбір абітурієнтів для навчання та здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Вступні випробування призначені для визначення теоретичної та практичної підготовленості абітурієнтів до продовження навчання в магістратурі за освітньо-професійною програмою «Спеціальна освіта».

Вступний фаховий іспит проводиться у формі письмового випробування та містить 3 варіанти по 30 тестових завдань.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Тема 1. Предмет та завдання корекційної педагогіки.

Корекційна педагогіка як наука про вивчення, виховання, навчання та шляхи корекції розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Предмет та завдання корекційної педагогіки. Основні категорії корекційної педагогіки. Місце корекційної педагогіки в системі педагогічних наук. Зв'язок корекційної педагогіки з медичними науками, загальними та спеціальними психолого-педагогічними дисциплінами, спеціальними методиками. Етапи розвитку та методи корекційної педагогіки. Сучасний розвиток корекційної педагогіки в Україні.

Тема: 2. Діти з особливими освітніми потребами як об'єкт вивчення, виховання та навчання.

Соціально-педагогічні фактори, що впливають на проблему вивчення та організації допомоги дітям з особливими освітніми потребами. Сучасні психолого-педагогічні класифікації порушеного розвитку. Їхнє значення для диференціації спеціальних закладів для дітей з особливими освітніми потребами.. Склад учнів та вихованців спеціальних закладів освіти та реабілітаційних центрів. Педагогічна характеристика учнів та вихованців спеціальних закладів освіти та реабілітаційних центрів.

Тема 3. Система закладів для дітей з особливими освітніми потребами в Україні.

Диференційована система спеціальних закладів для дітей з особливими освітніми потребами в залежності від ступеня вираженості дефекту та віку дитини. Принципи побудови спеціальних закладів. Заклади системи соціального забезпечення, заклади охорони здоров'я. Спеціальні навчально-виховні заклади для розумово відсталих дітей системи Міністерства освіти. Заклади нового типу. Допоміжна школа як основний тип закладів для розумово відсталих дітей. Завдання допоміжної школи у справі навчання, послаблення або подолання недоліків психофізичного розвитку розумово відсталих учнів та їхньої інтеграції в сучасній системі соціальних відносин. Взаємозв'язок всіх

завдань. Типове положення про спеціальну загальноосвітню школу-інтернат (школу, клас) України для дітей з вадами фізичного або розумового розвитку, 1994. Перспективні завдання розвитку та удосконалення спеціальних закладів для дітей з особливими освітніми потребами в Україні. Проблема відбору дітей в спеціальні заклади. Принципи та методи відбору. Склад та зміст роботи психолого-медико-педагогічних консультацій.

Тема 4. Організація корекційно-виховної роботи в спеціальному дошкільному закладі.

Роль дошкільного виховання в корекції недоліків психофізичного розвитку та формуванні особистості дитини з особливими освітніми потребами. Завдання спеціальних дошкільних закладів. Зміст освітньо-виховної та корекційної роботи в спеціальному дитячому садку. Специфіка професійної діяльності дефектолога і вихователя.

Тема 5. Навчання, виховання і трудова підготовка дітей з глибокими порушеннями інтелекту.

Мета та завдання спеціальних закладів для дітей з глибокими порушеннями інтелекту. Зміст і організація навчальної та корекційно-виховної роботи з глибоко розумово відсталими дітьми. Система закладів для розумово відсталих дітей у найбільш розвинених зарубіжних країнах.

Тема 6. Навчання, виховання, розвиток та корекція як єдиний педагогічний процес.

Єдність законів розвитку нормальної та аномальної дитини. Роль діяльності та спілкування у розвитку особистості дитини. Взаємозв'язок навчання та розвитку. Єдність навчання, виховання, розвитку, корекції як основна закономірність педагогічного процесу в спеціальному закладі освіти. Корекція аномального розвитку дитини з особливими освітніми потребами як основне специфічне завдання навчально-виховного процесу спеціальної школи. Сутність корекційно-виховної роботи. Л.С.Виготський про складну структуру та закономірності аномального розвитку, можливості корекції. Л.С. Виготський про соціальну спрямованість корекційно-виховної роботи з розумово відсталими дітьми. Вчення Л.С.Виготського про зони найближчого розвитку та

про використання обхідних шляхів у корекційно-виховній роботі. Опора на позитивні можливості учнів у навчально-виховному процесі.

Тема 7. Принципи навчання в спеціальному закладі освіти.

Обґрунтування принципів навчання в спеціальній школі. Характеристика принципів спеціальної дидактики (виховуючий характер навчання, принципи науковості, доступності знань; систематичності та послідовності в навчанні; міцності, наочності знань; свідомості та активності учіння; індивідуальний та диференційований підхід до учнів з порушеннями у розвитку).

Тема 8. Методи навчання у спеціальному закладі освіти.

Поняття про методи, прийоми та засоби навчання. Сучасні класифікації методів навчання у спеціальній школі: за джерелом знань, дидактичною метою, характером пізнавальної діяльності учнів; методи організації, здійснення та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності. Критерії вибору методів навчання. Характеристика особливостей реалізації в спеціальній школі методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Раціональне поєднання методів навчання.

Розділ II. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Предмет та завдання спеціальної психології.

Предмет і об'єкт спеціальної психології. Відмежування предмета спеціальної психології від змісту патопсихології, клінічної психології, нейропсихології і психопатології. Мета та завдання спеціальної психології. Зв'язок спеціальної психології з іншими науками. Зв'язок спеціальної психології з корекційною педагогікою. Основні галузі сучасної спеціальної психології.

Тема 2. Методи і принципи спеціальної психології.

Особливості використання психологічних методів дослідження залежно від форми порушення. Експеримент та можливості його використання в спеціальній психології. Навчальний та констатуючий експеримент – їх можливості і обмеження. Якісний і кількісний підхід в оцінці експериментальних даних. Тестові методи в спеціальній психології. Метод спостереження і техніка його використання в спеціальній психології. Анамнестичний метод і його значення в

спеціальній психології. Бесіда і особливості її проведення в області спеціальної психології. Аналіз продуктів діяльності. Стандартизовані психодіагностичні процедури та їх використання в практиці спеціальної психології. Метод анкетування і опитування.

Тема 3.Сучасні уявлення про сутність феномену розвитку що відхиляється.

Поняття про психічний розвиток. Сучасні теорії психічного розвитку. Кількісні та якісні зміни в процесі розвитку. Незворотність і безперервність психічного розвитку. Сензитивні періоди в процесі психічного розвитку. Психічний розвиток і діяльність. Навчання та розвиток. Зона найближчого і актуального розвитку. Культурно-історична теорія психічного розвитку Л.С. Виготського як методологічна база спеціальної психології. Структура первинних і системних порушень. Співвідношення пошкоджених, недорозвинених і збережених функцій. Роль навчання в корекції вторинних відхилень у розвитку.

Тема 4.Класифікації відхилень у психічному розвитку і загальна характеристика окремих форм дизонтогенеза.

Теоретичні та емпіричні класифікації відхилень у розвитку. Міжнародна класифікація психічних і поведінкових розладів 10-го перегляду. Сучасні клініко-психологічні та психолого-педагогічні класифікації відхилень психічного розвитку В. В. Ковальова, В. В. Лебединського та ін.

Тема 5.Категоріальний апарат сучасної спеціальної психології.

Компенсація, психологічна корекція, депривація, реабілітація, абілітація, інтеграція Поняття про компенсаторні феномени. Біологічні та соціальні фактори компенсації. Поняття про декомпенсацію. Сутність деприваційних феноменів. Види і форми деприваційних феноменів. Сенсорна депривація. Комунікативна депривація. Материнська депривація. Депривація і порушений розвиток. Адаптаційні і компенсаторні процеси. Поняття реабілітації. Форми та напрями реабілітаційних заходів. Абілітація та її сутність. Поняття психологічної корекції.

Тема 6. Загальна психолого-педагогічна характеристика окремих форм дизонтогенеза.

Психічне недорозвинення. Основні причини і форми розумової відсталості. Загальне поняття про розумову відсталість. Сучасні класифікації відхилень у розвитку. Мислення і своєрідність його розвитку у розумово відсталих дітей. Мовлення і мовленнєвий розвиток. Особливості емоційно-вольової сфери розумово відсталих дітей. Розвиток діяльності розумово відсталих дітей.

Затриманий розвиток. Причини ЗПР. Класифікації ЗПР. Особливості навчальної діяльності дітей з ЗПР. Своєрідність когнітивного та емоційного розвитку дітей із ЗПР в залежності від форми.

Пошкоджений розвиток. Поняття про розпад психіки. Співвідношення розпаду і розвитку психіки в залежності від сили патогенного фактора і віку дитини.

Спотворений розвиток, його природа, причини, форми. Особливості раннього розвитку синдромом аутизму. Психомоторика. Гра. Спілкування. Самообслуговування. Емоційні розлади. Навчання, навченість, здатність до навчання. Соціальна адаптація. Особливості сімейного виховання. Психологічна корекція та диференціальна діагностика.

Тема 7. Розвиток особистості в умовах дизонтогенеза.

Проблема розвитку особистості та самосвідомості дітей та підлітків з обмеженими можливостями здоров'я. Особливості сімейного виховання дітей з порушеннями в розвитку. Дисгармонійні стилі сімейного виховання. Розвиток особистості при порушеннях зорового аналізатора. Характер і динаміка потреб особистості при сліпоті. Своєрідність мотиваційної сфери особистості. Проблема взаємозв'язку зорової патології з формуванням особистості. Характер міжособистісних відносин при глибоких порушеннях зору. Емоційно-вольова сфера сліпих. Розвиток особистості при порушеннях слухового аналізатора. Можливості та умови повноцінного розвитку особистості глухих і слабочуючих. Формування активності особистості. Спрямованість особистості. Труднощі формування переконань, морально-етичних уявлень і понять,

мотиваційно-потребностної сфери. Індивідуально-психологічні особливості особистості дітей з порушенням слуху. Темперамент. Характер, своєрідність рис характеру дітей з порушенням слуху. Особливості емоційно-вольової сфери у дітей з вадами слуху. Усвідомлення дітьми з вадами слуху власних емоційних станів і розуміння їх у інших людей. Вольові якості та їх виховання у дітей з вадами слуху. Взаємовідносини з оточуючими людьми.

Розвиток особистості в умовах затриманого розвитку. Педагогічна занедбаність і ЗПР. Роль сім'ї та батьківських установок у розвитку особистості дитини з відставанням у темпі психічного розвитку. Формування особистості і міжособистісні відносини з однолітками. Особливості соціальної адаптації та професійного самовизначення дітей із ЗПР.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА:

1. Денисенко Л. Логопедичні ігри: розвиток фонематичного слуху і правильної звуковимови.//Поч.освіта.-2004-№2.
2. Еременко И.Г. Олигофренопедагогика. – К.: Вища школа, 1985. – 328 с.
3. Основи спеціальної дидактики / За ред. І.Г. Єременка. – К.: Рад.школа, 1986. – 200 с.
4. Положення про зональну та центральну психолого-медико-педагогічну консультації // В збірнику законодавчих та нормативних актів про освіту. – Вип. 2. – К., 1994. – С. 138 – 144.
5. Соколова Г. Б. Психологічний супровід школярів із синдромом Дауна: Монографія. Чернівці: Букрек, 2018. 344 с.
6. Спеціальна педагогіка: Понятійно - термінологічний словник / За ред. Академіка В.І.Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
7. Спеціальна психологія. Тексти. Навчальний посібник / За ред.. М.П.Матвєєвої, С.П.Миронової. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 1999. – Ч. I. – 158 с.
8. Спеціальна психологія. Тексти. Навчальний посібник / За ред.. М.П.Матвєєвої, С.П.Миронової. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-

- Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2001. – Ч. II. – 140 с.
9. Стадненко Н.М., Матвєєва М.П., Обухівська А.Г. Нариси з олігофренопсихології. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2002.- 200 с.
10. Хрестоматия по логопедии (извлечения и тексты): Учебное пособие для студентов высших и средних специальных педагогических учебных заведений: В 1, 2 тт. Т. II / Под ред. Л.С.Волковой и В.И. Селивёрстова. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997. – 656с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА:

1. Вступ до спеціальності: Логопедія (Текст): навчальний посібник / І.М. Омельченко, В.В. Тарасун, Л.О. Федорович. – Кременчук: Християнська Зоря, 2011. – 416 с.
2. Теорія і практика сучасної логопедії: Збірник наукових праць: Спеціальний випуск – К.: Актуальна освіта, 2006. – 98 с.
3. Теорія і практика сучасної логопедії: Збірник наукових праць: Випуск 1. – К.: Актуальна освіта, 2006. – 168 с.
4. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з помірною розумовою відсталістю в системі корекційно-розвивального навчання спеціального загальноосвітнього закладу / навчально-методичний посібник / авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, С.В. Трикоз, А.В. Міненко та ін.: За наук. ред. О.В. Чеботарьової, І.В. Гладченко. Київ: ІСП НАПН України, 2016. 148 с.
5. Соколова Г. Б. Проблема психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в наукових дослідженнях. Вісник Одеського національного університету. Серія: Психологія. 2017. Т. 22, Вип. 4 (46). С. 73–80.
6. Соколова Г. Б. Дослідження проблеми психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами. Вісник Одеського національного університету. Психологія. 2018. Т. 23, Вип.2 (48). С. 128-135.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Фахове вступне випробування – тестування оцінювання за критеріями «рекомендовано» та «нерекомендовано». Сумарна кількість балів складає рейтинг. Найвищий рейтинг – 200 балів. Мінімальний прохідний бал – 100.

Абітурієнтам пропонуються тестові завдання. Потрібно обрати один із запропонованих варіантів відповіді (букву обраної відповіді потрібно зазначити у екзаменаційній роботі). Пропонується 30 тестових завдань. При оцінюванні всіх відповідей кожного абітурієнта зазначається відсоток правильних відповідей від кількості тестових завдань, наданих абітурієнту, який дорівнює кількості отриманих балів.

Критерії оцінювання результатів тестування на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 016 Спеціальна освіта

Кількість правильних відповідей	Кількість балів	Кількість правильних відповідей	Кількість балів
30	200	16	144
29	196	15	140
28	192	14	138
27	188	13	134
26	184	12	130
25	180	11	126
24	176	10	122
23	172	9	118
22	168	8	114
21	164	7	111
20	160	6	109
19	156	5	106
18	152	4	103
17	148	3	100